

Макроекономски движења во Република Македонија во јуни 2003 година

*М*акроекономските индикатори во јуни 2003 година укажуваат на поволни движења во македонската економија, изразени преку одржување на ценовната стабилност и просечен меѓугодишен пораст на индустриското производство, како индикатор на економската динамика. Во рамките на банкарскиот сектор беше забележано понатамошно проширување на депозитната база на банките, што надополнето со постепено консолидирање на реалниот сектор и намалениот ризик придонесе за интензивирање на нивната кредитна активност. Притоа, беше регистрирано понатамошно прилагодување на каматната политика на банките на претходно преземените промени во поставеноста на монетарната политика.

Сезонски детерминираното намалување на цените на зеленчукот, како и намалувањето на цената на нафтата и нафтените деривати, во јуни 2003 година резултираа со дефлаторни движења на месечна основа (дефлација од 0,9%). Просечната стапка на инфлација не бележи позначителни флукуации и во првото полугодие од 2003 година изнесува 0,3%. Задржаната ценовна стабилност претставува реализација на основната цел на монетарната политика. Од аспект на економската активност, и покрај умерениот месечен пад на индустриското производство (2,4%), просечната стапка на пораст беше позитивна и изнесуваше 3,5%. Четиримесечниот перманентен кумулативен пораст на индустриското производство сигнализира постепено ревитализирање на економската активност во првата половина од годината. Движења во идентична насока се регистрирани и кај надворешно-трговската размена. Така, наспроти месечниот пад на извозот и увозот во јуни (намалување од 6,3% и 15,3%, соодветно), кумулативно тие беа повисоки за 27,0% и 22,5%, соодветно.

Во јуни 2003 година, вкупните депозити на недржавниот сектор кај банките остварија месечен пораст од 1,5%, генериран од повисокото штедење на населението и на претпријатијата. Зголеменето значење на штедењето и постепено обновување на довербата во банкарскиот систем се потврдува и со високата меѓугодишна стапка на пораст на депозитниот потенцијал (20,9%). Проширувањето на депозитната база на банките е еден од факторите кој придонесе за понатамошно интензивирање на нивната кредитна активност. Имено, во јуни 2003 година вкупните пласмани на банките беа повисоки на месечна и годишна основа за 1,4% и 2,8%, соодветно. Воедно, банките ја јакнат својата развојна улога преку понатамошно интензивирање на долгорочното кредитирање на претпријатијата, како и преку долгорочното кредитирање на населението за станбена изградба и за други намени.

Монетарниот раст во јуни 2003 година беше под доминантно влијание на значително повисокото ниво на трансакциони депозити и изразените преференции за краткорочно штедење. Така, умерениот пораст на нивото на готови пари во оптек (месечен пораст од 1,0%) и интензивираната месечна динамика на депозитните пари (пораст на месечна основа од 5,1%) детерминираа зголемување на монетарниот агрегат М1 од 2,9%. Ваквите движења, комбинирани со повисоката склоност кон штедење на краток рок, резултираа со месечно зголемување на паричната маса М2 од 2,5%. Согласно пониското ниво на долгорочните депозити, месечната стапка на пораст на паричната маса М4 беше поумерена и изнесуваше 2,0%. Наспроти негативната меѓугодишна динамика на паричната маса М1 (намалување на годишна основа од 3,5%, во најголема мерка детерминирано од пониското ниво на готовите пари во оптек), монетарните агрегати М2 и М4 остварија годишен пораст од 16,1% и 11,5%, соодветно.

И во јуни 2003 година НБРМ успешно ја одржуваше стабилноста на девизниот курс на денарот во однос на еврото (на девизниот пазар на крајот од месецот се разменуваа 61,3 денари за едно евро, што претставува месечна апresiasiја од 0,2%) преку неутрализирање на позначителните флукуации на понудата и побарувачката на девизниот пазар. Во јуни 2003

година износот на продадени благајнички записи на НБРМ достигна 4.079 милиони денари и забележа месечен пораст од 11,1%.

Промените во ликвидноста предизвикаа значително интензивирање на прометот на пазарот на пари (за 40,2%), при што просечната пондерирана каматна стапка на пазарот на пари забележа намалување од 0,2 процентни поени и во јуни 2003 година изнесуваше 9,2%. Ваквите движења на пазарот на пари, како и фиксната каматна стапка на аукциите на благајнички записи на НБРМ (7,0% од средината на април 2003 година) овозможија понатамошно прилагодување на каматната политика на банките. Така, краткорочната просечна пондерирана активна денарска каматна стапка на банките, во јуни 2003 година изнесуваше 15,8% и беше пониска за 0,7 процентни поени. Намалувањето на просечната пондерирана пасивна денарска каматна стапка беше поинтензивно (за 1,2 процентни поени), со што во јуни 2003 година таа се сведе на 7,5%. Нееднаквата динамика на месечна промена на активната и пасивната каматна стапка резултираше со повторно проширување на каматната маргина, која во јуни 2003 година изнесуваше 8,3 процентни поени.

Програма за оцена на финансискиот сектор на ММФ и Светска банка (Financial Sector Assessment Program, FSAP)

Примената на програмата за оцена на финансискиот сектор (FSAP), како заедничка програма на Меѓународниот Монетарен Фонд (ММФ) и Светската Банка, започна во мај 1999 година. Програмата е дизајнирана во функција на зајакнување на мониторингот на финансиските системи. FSAP се смета за корисен инструмент за утврдување на потенцијалните слабости и анализа на развојните приоритети на финансискиот сектор во земјите членки на ММФ и Светската банка. Една од основните цели на оваа програма е создавање на диверзифициран и конкурентен финансиски сектор.

Значењето на FSAP може да се разгледува од два аспекта: а) од аспект на одделните земји, поради можноста за добивање на корисни и меѓународно унифицирани инструменти и методологија за анализа на состојбите во финансискиот сектор, добивање на надворешна експертска помош, како и понатамошна техничка помош за решавање на проблемите дијагностицирани при FSAP мисиите и б) од аспект на меѓународните институции, пред сè ММФ и Светската банка, поради обезбедувањето на широка база на податоци, подобро разбирање на слабостите и квалитетите на финансиските системи и посоодветна анализа на ефектите од состојбите во финансискиот сектор врз макроекономските движења.

FSAP располага со неколку комплементарни аналитички инструменти кои овозможуваат сеопфатна анализа на финансискиот сектор. Генерално, тие се класифицирани во три основни групи: а) систематска анализа на финансиските индикатори (Financial Soundness Indicators) и примена на стрес - тест за идентификување на слабостите и ризиците на финансискиот сектор; б) оцена на примената на стандардите и кодексите, во функција на вреднување на квалитетот на институционалните и регулаторните структури и в) оцена на политиката за стабилност на финансискиот сектор, што овозможува посоодветна процена на неговата флексибилност и отпорност кон различни шокови.

FSAP мисијата до соодветната земја доставува извештај, кој е основа за изработка на два документа. Така, ММФ подготвува Извештај за оцена на стабилноста на финансискиот систем (Financial System Stability Assessment, FSSA), додека Светската банка го подготвува Извештајот за оцена на финансискиот сектор (Financial Sector Assessment, FSA). Овие два извештаи се доставуваат до соодветните Одбори на извршни директори. Во оваа програма (FSAP) досега учествувале или се согласиле да учествуваат околу 95 земји.

Во периодот од 18-27 јуни 2003 година, во Република Македонија престојуваше заедничката FSAP мисија на ММФ и Светската Банка (на која ѝ претходеше FSAP мисија во мај 2003 година). Притоа беше спроведен стрес-тест за македонскиот банкарски систем, како и оценка на примената на определени стандарди (пред сè усогласеноста со Кодексот за транспарентност на монетарната и финансиската политика, стандардите во супервизијата и платниот промет). Оценките на FSAP мисијата за Македонија се позитивни. Притоа, основните

заклучоци од мисијата се однесуваат на следново: а) банкарскиот систем е отпорен на различни видови на шокови; б) НБРМ е добро организирана институција со висок степен на транспарентност во работењето; в) работењето на банкарската супервизија е оценето позитивно и г) позитивна оценка беше дадена и за реализирањето на реформата на платниот промет и функционирањето на платниот систем.